

R. 9. 78; 13. 61; अष्टादशद्वीपनिखातयूपः 6. 38; गार्ढं निखात
इव मे हृदये कटाक्षः Mā. 1. 29. -3 Dug in, buried.

निखर्व *a.* Dwarfish. -**र्वम्** A billion (अब्ज); तत्राङ्गु-
ष्ठेन राजेन्द्र निखर्वमपरं ततः Mb. 12. 258. 24.

निखिल *a.* [निवृत्तं खिलं शेषो यस्मात्] Complete, whole,
entire, all; प्रत्यक्षं ते निखिलमचिराद् भ्रातरुक्तं मया यत् Me. 96;
सूर्याशुभिर्जगदिदं निखिलार्थमेति Bil. Ch. 29. -**लेन** *ind.* com-
pletely, totally; निखिलेन विचिन्वन्तौ सीतां दशरथात्मजौ Rām.
3. 61. 20.

निगड *a.* [नि-गल्-अच् लस्य डः] Fettered, chained;
बद्धस्य निगडस्य च Ms. 4. 210. -**डः, डम्** 1 An iron chain
for the feet of an elephant; बद्धापराणि परितो निगडान्य-
लावीत् Śi. 5. 48; Bv. 4. 20; निबद्धनिगडालाननियन्त्रितमद्विपम्
Śiva. B. 20. 52. -2 A fetter, chain or shackle in
general; देवकीं वसुदेवं च निगृह्य निगडेगृहे Bhāg. 10. 1. 66.

निगडनम् Chaining, fettering.

निगडयति Den. P. To put in chains, fetter; (fig.
also); निद्रानिगडितजनदृशि Dk.

निगडित *a.* Fettered, put in irons, chained, bound.

निगणः The smoke of a sacrificial fire or burnt
offering.

निगद् 1 P. 1 To proclaim, declare, announce; पुलकैः
प्रियं नववधूर्यगदत् Śi. 9. 76. -2 To declare, say, speak;
सिंहोरुस्त्वं निजगाद् सिंहः R. 2. 33. -3 To speak to, address
(any one). -4 To enumerate. -5 To call, name.

निगद्, निगाद्: 1 Recitation, audible recitation of
prayers. -2 A prayer repeated aloud. -3 Speech,
discourse. -4 Learning anything without knowing the
meaning; यदधीतमाविज्ञातं निगदेनैव शब्दयते Nir. -5 Mention,
mentioning; इति निगदेनैव व्याख्यातम्.

निगदित *a.* 1 Told, said, spoken. -2 Incited, urged,
directed; धर्मं निगदितश्चैव पितुर्निर्देशकारकः Rām. 4. 5. 3. -**तम्**
A discourse, speech.

निगाद्: Recitation.

निगम् 1 P. 1 To go to, attain, acquire, obtain; यत्र
दुःखान्तं च निगच्छति Bg. 18. 36; 9. 31. -2 To get know-
ledge, learn. -3 To be inserted. -4 To enter (with acc.
or loc.).

निगमः The Veda or Vedic text; साञ्चै सादृवा सादेति
निगमे P. VI. 3. 113; VII. 2. 64; निगमकल्पतरुर्गलितं फल्म
Bhāg. 1. 1. 3; Mā. 9. 4; निगमशब्दो वेदाची Śāyana Bhā-
ṣya. -2 Any passage or word quoted from the Vedas,
a Vedic sentence; तथापि च निगमो भवति (often found in
Nirukta). -3 A work auxiliary to, and explanatory of
the Vedas; नित्यं शास्त्राण्यवेक्षेत निगमांश्चैव वैदिकान् Ms. 4. 19.
and Kull. thereon. -4 A sacred precept, the words of
a god or holy man. -5 A root (as the source of a word).

-6 Certainty, assurance. -7 Logic or science of ethics;
सर्वे च येऽन्ये धृतराष्ट्रपुत्रा बलप्रधाना निगमप्रधानाः Mb. 5. 2. 6. -8
Trade, traffic. -9 A market, fair. -10 A caravan of
wandering merchants; Rām. 2. 15. 2. -11 A road,
market-road. -12 A city. -13 Insertion of the name
of a deity into a liturgical formula. -14 Resolution;
स्वनिगममपहाय मत्प्रतिज्ञाम् Bhāg. 1. 9. 37. -15 Precept,
advice; इमं स्वनिगमं ब्रह्मन्वेत्य मदनुष्ठितम् Bhāg. 1. 5. 39. -16
Obtainment (प्राप्ति); पन्था मन्निगमः स्मृतः Bhāg. 11. 19. 42.

निगमनम् 1 Quotation of a word from the Veda or
the word so quoted. -2 (In logic) The conclusion in
a syllogism, a deduction (the fifth member of the five-
membered Indian syllogism); निगमनं च प्रतिज्ञाया हेतोश्च
पुनर्वचनम् ŚB. on MS. 7. 1. 12. -3 Going in or into.
-4 End, conclusion; इत्येवमुपक्रम्य निगमने इदं श्रूयते। ŚB. on
MS. 3. 3. 2. -**Comp.** -**सूत्रम्** The aphorism which forms
the निगमनः; इदं निगमनसूत्रम् ŚB. on MS. 7. 1. 12.

निगमात् *ind.* In short, in brief; सर्वं पृथक्त्वं निगमात्कथं
वदेत् Bhāg. 10. 13. 39.

निगमिन् *a.* Knowing the Vedas.

निगरः, -रणम् &c. See under निगु.

निगर्ह 10 P. To despise, disdain.

निगु *a.* Pleasing. -**गुः** 1 The mind. -2 Dirt, excre-
ment. -3 A root. -4 Painting.

निगुप् To conceal. See गुप्; इच्छतीशश्च्युताचारान् दारानिच
निगोपितुम् Ki. 15. 19.

निगु 6 P. 1 To swallow, eat up, devour; सर्वानेव गुणा-
नियं (द्विजिह्वावली) निगिरति श्रीखण्ड ते सुन्दरान् Bv. 1. 38. -2 To
conceal, hide (fig.).

निगरः, निगारः Swallowing, devouring.

निगरणम् 1 Swallowing, devouring. -2 (Fig.)
Taking up, completely absorbing. -**णः** 1 The throat.
-2 The smoke of a sacrificial fire or burnt offering.

निग (गा) लः 1 Swallowing, devouring. -2 The
throat or neck of a horse; N. 1. 58; -3 A chain; दैव-
प्रणामचलिता निगलाः स्वनन्ति Pratijñā. 3. 4; मया एकीकना
निगलगुरुचरणेन...। Bālacharitam 1. ० वत् *m.* a horse.

निगार (ल) क *a.* Swallowing, eating.

निगीर्ण *p. p.* 1 Swallowed, devoured. -2 (Fig.)
Completely swallowed or absorbed, hidden, concealed
and hence to be supplied; उपमानेनान्तर्निगीर्णस्योपमेयस्य
यदध्यवसानं सैका K. P. 10. -**Comp.** -**चारिन्** *a.* walking
concealed or in disguise; Ms. 9. 260.

निगूढ *a.* 1 Hidden, concealed; नलिनी निगूढसलिला च
यत्र सा Śi. 13. 59. -2 Secret, private; पुरा न केनाप्यभिचोदितोऽहं
बहुं रहस्यं परमं निगूढम् A. Rām. 1. 1. 16. -3 Mysterious,
obscure. -4 Inscrutable. -**ढम्** *ind.* Secretly, privately.